

JEL: F15;F21;F43;O11;O31;O47

РЕДЗИЮК Євгеній

к.е.н., доц., с.н.с.

сектору міжнародних фінансових
досліджень

ДУ «Інститут економіки та прогнозування
НАН України»

ORCID ID: 0000-0001-5592-5121

e-mail: redzyuk@gmail.com

Yevhenii REDZIUK

PhD, Candidate of Economics, Associate
Professor,

Senior Researcher, sector international
financial research

State Organization "Institute of the Economy
and Forecasting of the National Academy of
Sciences of Ukraine

ІННОВАЦІЙНО- ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

INNOVATIVE AND INVESTMENT FACTOR OF INFLUENCE ON THE RESTORATION OF THE ECONOMIC POTENTIAL OF UKRAINE

Анотація: Суттєві виклики для економічного потенціалу України вимагають переосмислення функціонування роботи державних інститутів, а саме їх перезавантаження і якісну зміну. Тільки при такому підході є можливість сформувати динамічну мілітарно-інноваційну вітчизняну економіку нового типу, що суттєво збільшить рівень закордонного і вітчизняного інвестування з акцентом на інновації, структурні та інфраструктурні оновлення, ноу-хау.

Ключові слова: інновації, інвестиції, економічний потенціал, залучення інвестицій, відновлення економіки після війни.

Abstract: Significant challenges for the economic potential of Ukraine require a rethinking of the work of state institutions, namely their reboot and qualitative changes. Only with this approach is it possible to form a dynamic military-innovative domestic economy of a new type, which will significantly increase the level of foreign and domestic investment with an emphasis on innovation, structural and infrastructural updates, and know-how.

Keywords: innovations, investments, economic potential, attraction of investments, economic recovery after the war.

За всі понад 30 років розвитку української держави ще не було такого надскладного періоду для вітчизняних підприємств. Так, з початком повномасштабної війни Російської Федерації проти України, абсолютна більшість вітчизняних бізнес-структур отримали суттєве зниження активності, деякі компанії взагалі вимушені були призупинити власну діяльність, особливо на сході й півдні України. За оцінками експертів 25% вітчизняних компаній майже зупинили діяльність, а 14% – узагалі не працюють, 33% працюють, але частково, скоротивши обсяги виробництва. Внутрішній попит в Україні знизився на понад 30-35%, на неокупованих територіях залишилось приблизно 30 млн. осіб з низьким рівнем платоспроможності; а кількість людей, що створюють попит в Україні за півроку знизилася на 19,5%. До того ж логістичне забезпечення вітчизняних бізнес-структур суттєво погіршилось, було заблоковано чи зруйновано. 7 портів України залишаються заблокованими.

Блокування експорту під час війни знизило ВВП України мінімум на 15%. Тому рівень попиту на продукцію та обсяг обігових коштів для переважної частки бізнесу суттєво знизився. При цьому державний бюджет нашої країни було переорієнтовано на військові цілі, відтак першочергове фінансування видатків у поточному році спрямовано на підвищення обороноздатності країни та здійснення найнеобхідніших соціальних видатків, які забезпечують підтримку життєдіяльності населення. В таких умовах акумулювання коштів на підтримку і розвиток бізнес-структур в Україні є дуже проблематичним завданням [1;2].

За підрахунками експертів і уряду, збитків вітчизняній інфраструктурі надано на понад 113 млрд дол. США – це 116 тисяч житлових будинків, у яких мешкали близько 3,5 мільйона громадян України, інфраструктурні об'єкти (7 тис. км залізничних колій, 350 мостів, 23 злітні смуги, 19 нафтоховищ, тисячі медичних, освітніх і адміністративних будівель) відновлюватимуться поетапно. А ось 331 об'єкт критичної інфраструктури у сфері теплопостачання (в тому числі чотири повністю зруйнованих і п'ять значно пошкоджених ТЕЦ) слід відновити чи відбудувати вже до початку опалювального сезону.

В Україні за півроку повномасштабної війни статистикою вже зафіксовано 228 знищених великих промислових об'єктів, відзначається зниження рівня завантаженості виробничих потужностей на 40%, здійснило релокацію понад 600 виробництв у тилі області [3]. При цьому Міністерство економіки України повідомило, що надає гранти підприємствам та вже допомогло перемістити з лінії фронту 700 підприємств, з яких 480 уже відновили роботу [4].

Слід зауважити, що уряд і Президент України в цих складних умовах шукають можливості відновити втрачений економічний потенціал, тому оперативно впроваджувались заходи зі сприяння податкового адміністрування, митного проходження товарів, розблокування портів, фінансувалась релокація підприємств й підтримувались запущені раніше кредитні програми (наприклад, кредитування для малого і середнього бізнесу по програмі «Доступні кредити 5-7-9%»). Крім того, уряд і офіс Президента України проводять регулярні заходи із залучення партнерів для відновлення економіки України. Так, в Лугано (Швейцарія) при проведенні конференції з відновлення України у Швейцарії в липні 2022 року, парламентсько-урядова делегація зосередила увагу на 10 ключових секторах відновлення, включаючи військово-промисловий комплекс, енергетику, фармацевтику, металургію, деревообробку та логістику. Представлено план післявоєнного відновлення на суму понад 750 млрд доларів США, який включатиме 850 проєктів для відбудови країни. План розрахований на 10 років – з 2023 року і до 2032 року, він відбуватиметься у дві хвили. Перша триватиме у 2023-2025 роки, у якій планується втілити більшість із зазначених проєктів – 580. Ці три роки коштуватимуть понад 350 млрд доларів США. Друга хвиля міститиме меншу кількість проєктів, але потребуватиме більшого фінансування – понад 400 млрд доларів США. При цьому у плані закладено, що українська економіка протягом цих 10 років зростатиме на 7% щороку [5].

Відзначимо, що конференція в Лугано в більшій мірі показала себе як умовний візит ввічливості, коли сторони обмінюються намірами. Незважаючи на

значні підтверджені людські, інфраструктурні та бізнесові втрати – коштів Україні залучити не вдалось. Для конкретних справ з фінансування, інвестування, надання грантів тощо; на думку західних партнерів-донорів, потрібні чіткі й аргументовані цифри, прозорі механізми та вимірний рівень відповідальності.

Україна має визначитися із пріоритетами, а міжнародні партнери – з координатором програми (лідером), умовами та механізмами фінансування. Крім того, країни-партнери віддадуть перевагу працювати через МВФ, Світовий банк, ЄБРР, яким довіряють і в яких уже діють механізми прозорості та підзвітності. Тобто, на відміну від плану Маршалла, коли з одного-двох фондів фінансувалося багато країн, адаптований український план може передбачати фінансування однієї країни із багатьох джерел. У такий спосіб реалізується принцип відкритої платформи, що дасть змогу всім країнам застосовувати індивідуальні підходи і систему контролю.

По суті, має бути розроблений прозорий і зрозумілий всім міжнародним учасникам цього процесу механізм залучення та ефективного використання коштів. В цілому бачення української влади щодо етапів відбудови схоже до бачення європейських експертів: відбудова критично важливих об'єктів уже під час війни, відновлення соціальної сфери, підприємств, житла після припинення вогню та модернізація як найбільш якісний етап, результатом якої має бути вступ до ЄС. Україна має високі шанси відбудуватися з кардинально новою економікою та інфраструктурою і вийти з надскладних обставин переможцем. При цьому головним критерієм повинен спрацювати механізм «гроші в обмін на реформи», а в топ-керівництві України – принцип нульової толерантності до корупції. На жаль, принципових зрушень в цій сфері ще не відзначається, тому й фінансування, інвестиції, гранти поки затримуються [6].

Станом на 29.09.2022 р. Міністерство економіки України планує залучити в оборонно-промисловий комплекс 43 млрд дол. США інвестиційного потенціалу (ІП); металургію та металообробку 26 млрд дол. США ІП; енергетику 177 млрд дол. США ІП; природні ресурси 5,6 млрд дол. США ІП; агропромисловий комплекс 34 млрд дол. США ІП; логістику та інфраструктуру 123 млрд дол. США ІП; промислове виробництво 16 млрд дол. США ІП; деревообробку та меблеве виробництво 5 млрд дол. США ІП; фармацевтику 19 млрд дол. США ІП; інноваційні технології 11 млрд дол. США ІП. При ВВП України в 2022 р. на рівні 120 млрд дол. США. Зазначені плани при існуючих проблемах і викликах є занадто амбітними та нереальними.

На наш погляд, для перезапуску вітчизняної економіки на якісно оновленій основі потрібно сформулювати динамічну мілітарно-інноваційну економіку нового типу, яка б була самодостатня, конкурентоспроможна з відповідними соціальними ліфтами і прозорим державним апаратом. Тому потребують якісної зміни за найкращими світовими стандартами і перезапуску антикорупційні органи України, судова система, Антимонопольний комітет, Фонд державного майна, правоохоронна система. Після формування цілісних державних інститутів, мають бути виділені пріоритети державно-приватного

довгострокового інвестування й підтримки вітчизняної освіти і науки, а також налагоджене інвестування у гідну самореалізацію людини. Крім того, необхідна державна цілісна й довгострокова політика формування нової системи цінностей в українському суспільстві, яка б підкреслювала особистісну чи бізнесову успішність через призму інновацій. Автор вважає, що тільки при такому підході можна буде системно запустити інноваційно-інвестиційний фактор відновлення економічного потенціалу України. Вітчизняні та іноземні інвестори потребують довгострокових привабливих і безпечних умов функціонування. Тому якісні зміни вітчизняного державного апарату і суспільства, забезпечення дієвої системи безпеки людей і активів на довгостроковій основі запустять процес інноваційно-інвестиційного відновлення економічного потенціалу України [7].

Література

1. Самаєва Ю. Держбюджет-2023: задача на півтора трильйона / газета «Дзеркало тижня» / Рубрика: Макрорівень / 15.09.2022 р. / URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/derzhbjudzhzet-2023-zavdannja-na-pivtora-triljona.html>;
2. Тартачний О. Пів року війни: в якому стані економіка? / Онлайн медіа «speka.media» / 22.09.2022 / URL: <https://speka.media/piv-roku-viini-v-yakomu-stani-ekonomika-golovne-z-diskusiyi-case-ukrayina-pn6m19>
3. Продан О. Відновлення України: що, як і задля чого мають зробити центральна та муніципальна влада / інтернет-видання «Дзеркало тижня» / 11.07.2022 / URL: <https://zn.ua/ukr/internal/vidnovlennja-ukrajini-shcho-jak-i-zadlja-choho-majut-zrobiti-tsentralna-ta-munitsipalna-vlada.html>
4. Зеленский анонсировал платформу по привлечению инвестиций в Украину / мультимедийная новостная организация «Голос Америки» / 06.09.2022 / URL: <https://www.golosameriki.com/a/zelenskiy-announced-ukraine-investment-platform/6733714.html>
5. Україна представила план відновлення на \$750 мільярдів: як виглядатиме повоєнна відбудова / інформаційний портал TOB «Finance.ua» / 05.07.2022 / URL: <https://news.finance.ua/ua/ukraina-predstavyla-plan-vidnovlennya-na-750-mil-yardiv-yak-vyglyadatyme-povoyenna-vidbudova>
6. Богуславець М. Хід Зеленського: сценарії великого відновлення / інтернет-видання «Дзеркало тижня» / 18.09.2022 / URL:

References

1. Samaeva Y. State budget-2023: task for the second trillion / newspaper "Dzerkalo Tizhnya" / Heading: Macroveni / 15.09.2022 p. / URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/derzhbjudzhzet-2023-zavdannja-na-pivtora-triljona.html>;
2. Tartachniy O. Piv to the fate of the war: in what state of the economy? / Online media "speka.media" / 22.09.2022 / URL: <https://speka.media/piv-roku-viini-v-yakomu-stani-ekonomika-golovne-z-diskusiyi-case-ukrayina-pn6m19>
3. Sold by O. Revision of Ukraine: what, how and why should the central government and municipal government work / Internet-visitable "Dzerkalo Tizhnya" / 11.07.2022 / URL: <https://zn.ua/ukr/internal/vidnovlennja-ukrajini-shcho-jak-i-zadlja-choho-majut-zrobiti-tsentralna-ta-munitsipalna-vlada.html>
4. Zelenskiy announced a platform to attract investment to Ukraine / multimedia news organization "Voice of America" / 09/06/2022 / URL: <https://www.golosameriki.com/a/zelenskiy-announced-ukraine-investment-platform/6733714.html>
5. Ukraine presented a \$750 billion renewal plan: as we see the war in Ukraine / information portal TOV "Finance.ua" / 05.07.2022 / URL: <https://news.finance.ua/ua/ukraina-predstavyla-plan-vidnovlennya-na-750-mil-yardiv-yak-vyglyadatyme-povoyenna-vidbudova>
6. Boguslavets M. Head of Zelensky: scenarios of a great inspiration / Internet show "The Mirror of Tyzhnya" / 18.09.2022 / URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/khid-zelenskoho-stsenariji-velikoho-vidnovlennja.html>

<https://zn.ua/ukr/macrolevel/khid-zelenskoho-stsenariji-velikoho-vidnovlennja.html>

7. Редзюк Є.В. Післявоєнне соціально-економічне відновлення України: передумови, можливості та перспективи / Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Науково-практичний журнал. N1/28 /2022. – К.: Міленіум, 2022. – с.4-17

7. Redzyuk Y.V. Social and economic innovation of Ukraine: change of mind, possibilities and prospects / Problems of innovation and investment development. Scientific and practical journal. N1/28/2022. – K.: Milenium, 2022. – p. 4-17

JEL M10, O10, O32

ХВАСТУНОВ Нікіта

студент IV курсу,
ОПП «Економіка підприємства»,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна,
ORCID 0000-0001-6049-1022

ГРЕБЕШКОВА Олена

канд. екон. наук, доцент,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна,
ORCID 0000-0002-6896-3941

e-mail: khvastunov.nikita@kneu.ua

Nikita KHVASTUNOV

4th year student,
EPP "Enterprise Economics",
KNEU named after Vadym Hetman,
Kyiv, Ukraine,
ORCID 0000-0001-6049-1022

Olena HREBESHKOVA

Ph.D. (Economy Sciences), Associate Professor,
KNEU named after Vadym Hetman, Kyiv,
Ukraine,
ORCID 0000-0002-6896-3941

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ДИНАМІЧНИХ ЗДАТНОСТЕЙ

Анотація: Розкрито природу інноваційного потенціалу сучасного підприємства з позицій ресурсного підходу. Аргументовано доцільність формування інноваційного потенціалу підприємства на основі його компетенцій та динамічних здатностей, які спираються на стратегічні ресурси підприємства та зумовлюють його сильні сторони та можливості на перспективу.

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, компетенції, динамічні здатності.

FORMATION OF THE INNOVATION POTENTIAL OF THE ENTERPRISE BASED ON DYNAMIC CAPABILITIES

Abstract: The nature of the innovative potential of a modern enterprise from the perspective of a resource approach is revealed. The expediency of forming the innovative potential of the enterprise based on its competencies and dynamic capabilities, which rely on the strategic resources of the enterprise and determine its strengths and opportunities for the future, is argued.

Keywords: innovations, innovative potential, competencies, dynamic abilities.

Висока динаміка соціально-економічних процесів актуалізує для підприємств завдання пошуку нових способів досягнення конкурентних переваг, адекватних викликам сьогодення. Саме тому одним із найголовніших факторів розвитку підприємства є його інноваційний потенціал, тобто сукупність наявних і потенційно доступних ресурсів, які безпосередньо беруть участь в інноваційному процесі, перебувають у взаємозв'язку, а також факторів, що створюють необхідні умови для ефективного використання ресурсів з метою